

Broj: 09/1- 164 -UO/24
Sarajevo, 30.04.2024. godine

Na osnovu člana 16. Statuta Javne ustanove „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo (br: 05/1-3306/08 od 22.05.2008. godine, 05/1-0224/12 od 08.02.2012. godine, 05/1-0542/12 od 21.03.2012. godine i 05/1-0867/16 od 27.06.2016. godine), Upravni odbor Javne ustanove „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo je na 4. redovnoj sjednici održanoj dana 30.04.2024. godine donio

ZAKLJUČAK

I

Usvaja se Informacija o istraživanju tržišta rada na području Kantona Sarajevo za 2023/2024. godinu.

II

Informacija iz tačke I ovog zaključka uputit će se u dalju proceduru Ministarstvu za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo.

PREDSJEDNIK
UPRAVNOG ODBORA

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine

KANTON SARAJEVO
Javna Ustanova "Služba za
zapošljavanje Kantona Sarajevo"
Sarajevo
SARAJEVO

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina

CANTON SARAJEVO
Public Institution "Employment Service of
Canton Sarajevo" Sarajevo
SARAJEVO

**INFORMACIJA O ISTRAŽIVANJU TRŽIŠTA RADA U KANTONU
SARAJEVO ZA 2023/2024.
GODINU**

Sarajevo, april 2024. godine

UVOD

Tržište rada jedno je od najsloženijih i najosjetljivih tržišta koji uključuje ponudu i potražnju radnika, zapošljavanje radnika, napredovanje u karijeri, prestanak radnog odnosa radnika, konkurenciju u traženju posla kao i konkurenciju na radnom mjestu. Sve su to faktori koji utječu na činjenicu da je potrebno kontinuirano istraživanje tržišta upravo ovog segmenta. Istraživanje tržišta, koje uključuje istraživanje društva i mišljenja je sistematsko prikupljanje i tumačenje informacija o pojedincima ili organizacijama korištenjem statističkih i analitičkih metoda kao i tehnika primijenjenih nauka kako bi se stekao uvid ili podržalo donošenje odluka. Istraživanja dinamike tržišta rada predstavljaju način identifikacije trendova razvoja i vrlo važan segment analitičkog pristupa smanjenju stope nezaposlenosti što je ujedno i osnovna funkcija ovakvih istraživanja.

Pripreme za provođenja istraživanja rada su izvršene uz zajedničko djelovanje Javne ustanove „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ i Federalnog zavoda za zapošljavanje. Već nekoliko godina za redom isti anketni upitnik i metodologija istraživanja tržišta rada primjenjuje se u svim kantonima u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu BiH.

Cilj istraživanja je da se direktno od poslodavaca prikupe informacije o poslovanju i promjenama u zaposlenosti tokom tekuće godine, iskazanim procjenama poslovanja, potrebama za zapošljavanjem novih ili otpuštanjem postojećih radnika u tekućoj godini, kao i njihovoj strukturi po zanimanjima, kvalifikacijama, stručnoj spremi i vještinama. Istraživanjem tržišta rada se nastoje prikupiti i ostale relevantne informacije kao što su: način kretanja novih radnika i rješavanje viška radnika, mogućnosti organizovanja stručne obuke za nezaposlene osobe i učeničke/studentске prakse u okviru poslovnih subjekata, kao i ocjena kvaliteta usluga koju pruža Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo (u daljem tekstu: Služba).

Redovno godišnje praćenje i prikupljanje podataka od poslodavaca putem anketnog upitnika i sugestije poslodavaca, bitno utiču na formiranje objektivnih stavova, izvođenje neophodnih zaključaka i davanja bitnih preporuka, čime se potvrđuje vjerodostojnost cjelokupne analize.

Služba svake godine vrši istraživanje rada u skladu sa Programom rada Službe za tekuću godinu. Istraživanje tržišta rada Služba je u obavezi provoditi i na osnovu člana 8. stav 6. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba Federacije BiH (Službene novine Federacije BiH, broj 55/00, 41/01, 23/05, 9/08): „*Službe za zapošljavanje, periodično obavljaju ocjenjivanje tržišta rada prema instrukcijama Federalnog zavoda za zapošljavanje, a u cilju dobijanja podataka i pružanja informacija o kretanjima na tržištu rada*“.

U skladu sa Zakonom i utvrđenim programskim aktivnostima Jedinica za saradnju sa poslodavcima je pristupila istraživanju tržišta rada za 2023/2024. godinu, u saradnji sa Federalnim zavodom za zapošljavanje.

2. Stanje na tržištu rada u Kantonu Sarajevo u 2023. godini

U ovom dijelu izvještaja napravljen je osvrt na tržište rada u Kantonu Sarajevo, analiziranju internih baza podataka, Zavoda za statistiku i informatiku Kantona Sarajevo, Federalnog zavoda za statistiku i ostalih relevantnih izvora za navedenu temu.

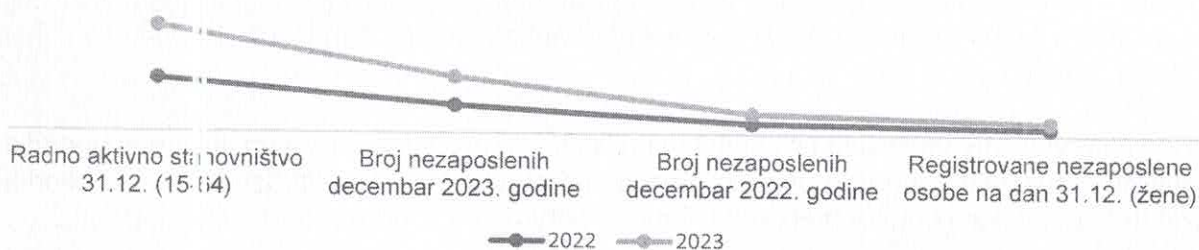
2.1. Zaposlenost u Kantonu Sarajevo u 2023. godini

Prema podacima Porezne uprave na dan 31.12. 2023. godine u Kantonu Sarajevo može se uočiti pad radno aktivnog stanovništva kao i minimalni rast broja zaposlenih u odnosu na 31.12.2022. godinu. Broj zaposlenih u odnosu na 2022. godinu se povećao za 1,6 % a broj registrovanih osoba na evidencijama se umanjio za 7,7 % (žena za 7,1 %).

Tabela br. 1. Broj zaposlenih i nezaposlenih u Kantonu Sarajevo u 2023. godini¹

	2022	2023	Procent 2/1
Radno aktivno stanovništvo 31.12. (15-64)	279.027	277.742	99,5
Broj zaposlenih 31.12.	145.828	148.133	101,6
Registrovane nezaposlene osobe na dan 31.12.	55.506	51.232	92,3
Registrovane nezaposlene osobe na dan 31.12. (žene)	33.972	31.557	92,9

Grafikon 1. Stanovništvo zaposleni i registrovane nezaposlene osobe

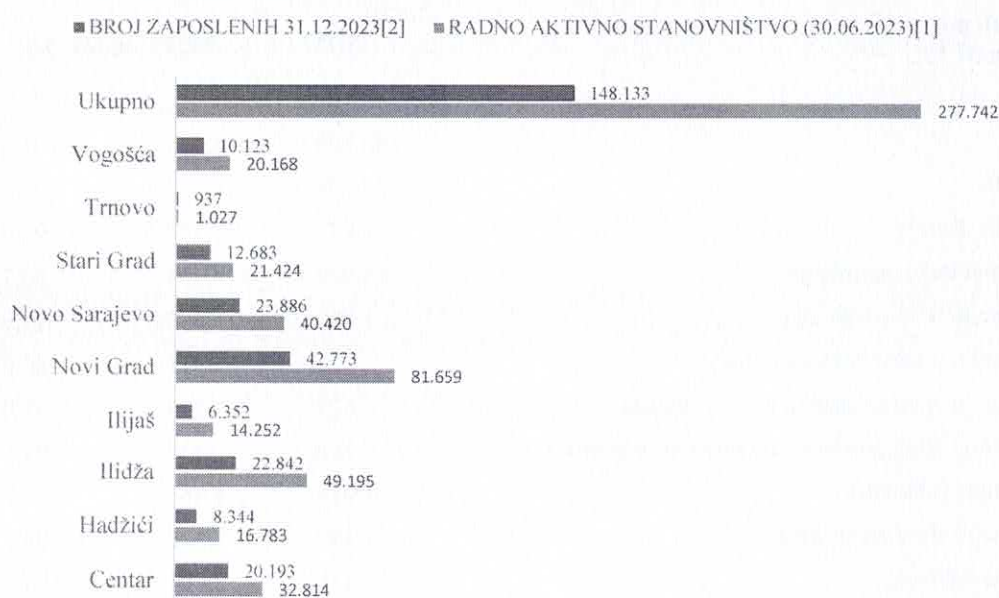

U okviru zaposlenosti u Kantonu Sarajevo u 2023. godini u odnosu na ukupno radno sposobno stanovništvo (15-64) broj zaposlenih iznosi 53,3 % odnosno 148.133 osoba. Sa aspekta općina najveći broj zaposlenih osoba je u Općini Novi Grad koja je ujedno općina sa najvećim brojem stanovnika a najmanji u općini Trnovo. Na osnovu dole navedene tabele možemo zaključiti da broj zaposlenih po općinama prati srazmjer po broju stanovnika (radno aktivnog stanovništva 15-64 godine) u toj općini.

¹ [Zaposlene-i-nezaposlene-osobe-12-23.pdf \(ks.gov.ba\)](#), [Bilten-decembar-2023.pdf \(szks.ba\)](#)

Tabela br. 2. Stanovništvo, zaposleni i registrovane nezaposlene osobe

	CENTAR	HADŽIĆI	ILIDŽA	ILJIJAŠ	NOVI GRAD	NOVO SARAJEVO	STARI GRAD	TRNOVO	VOGOŠĆA	KANTON SARAJEVO
Broj stanovnika (procjena 30.06.2023.) /1	52.181	24.572	71.985	20.945	122.963	62.551	33.818	1.774	29.498	420.287
Radno aktivno stanovništvo (15 - 64) /1	32.814	16.783	49.195	14.252	81.659	40.420	21.424	1.027	20.168	277.742
Broj zaposlenih 31.12.2023. /2	20.193	8.344	22.842	6.352	42.773	23.886	12.683	937	10.123	148.133
Registrovane nezaposlene osobe na dan 31.12.2023.	5.947	3.981	8.641	3.943	13.999	5.930	4.591	425	3.775	51.232

Grafikon 2. Broj zaposlenih u Kantonu Sarajevo u 2023. godini po općinama²

Međutim, na osnovu istraživanja koje smo uradili i koji se u nastavku obrazlaže uočene su određene nepodudarnosti u pogledu ponude i potražnje radne snage. Navedeno se ogleda u činjenici da nezaposlene osobe i pored svog obrazovanja nemaju dovoljno, znanja i vještina za poslodavce pa je upravo jedno od pitanja bilo koji poslodavci mogu pružiti praktičnu nastavu za učenike studente i nezaposlene osobe.

Kao jedan od velikih problema se navodi i odliv radne snage iz Kantona Sarajevo u potrazi za boljim uslovima na radnom mjestu i većom plaćom kod radno aktivnog stanovništva. Na taj način se destabiliziraju ukupni odnosi na tržištu rada jer praktično pojedinih zanimanja koji traže poslodavci nema na evidencijama biroa za zapošljavanje.

Rješavanje problema na tržištu rada Kantona Sarajevo zavisi od više aktera u navedenom procesu kao što su nadležno ministarstvo za privredu, privredna komora, udruženja poslodavaca, obrtnika i općine. Veliku ulogu igra i jačanje mjera aktivne politike zapošljavanja

² Ibid.

(obuka, samozapošljavanje, zapošljavanje teže zapošljivih kategorija), povezivanja obrazovnih institucija i poslodavaca u obavljanju praktične nastave, stimulisanja istraživanja i razvoja zapošljavanja.

2.2. Nezaposlenost u Kantonu Sarajevo u 2023. godini

U decembru 2023. godine na evidenciji Službe bilo je evidentirano 51.232 nezaposlenih osoba, što je za 1,6 % manje u odnosu decembar 2022. godine. Od ukupnog broja evidentiranih osoba koje traže zaposlenje prvi put se prijavljuje 14.431 osoba. Tokom decembra 2023. godine na evidenciju Službe prijavljeno je novih 1.552 osoba, što je manje nego prethodne godine za 16,1 %.

Tabela 3. Pregled osnovnih pokazatelja nezaposlenosti u Kantonu Sarajevo

Pregled osnovnih pokazatelja nezaposlenosti u Kantonu Sarajevo na dan 31.12.	2022	2023	Index 2/1
Broj zaposlenih	145.828	148.133	101,6
Broj nezaposlenih	55.506	51.232	92,3
Broj nezaposlenih (žene)	33.972	31.557	92,9
Osobe koje prvi put traže zaposlenje	15.907	14.431	90,7
Prijave na evidenciju u toku mjeseca	1.849	1.552	83,9
Prijave na evidenciju u toku mjeseca (žene)	943	811	86,0
Prijava na evidenciju zbog prestanka radnog odnosa	679	556	81,9
Prijava na evidenciju zbog prestanka radnog odnosa (žene)	340	320	94,1
Brisani sa evidencije (ukupno)	1.612	1.886	117,0
Brisani sa evidencije zbog zaposlenja	1.309	1.358	103,7
Korisnici novčane naknade	2.476	2.487	100,4
Korisnici novčane naknade (žene)	1.202	1.304	108,5
Korisnici zdravstvenog osiguranja	43.531	40.032	92,0
Korisnici zdravstvenog osiguranja (žene)	26.154	24.298	92,9
Demobilizirani borionici	5.162	4.729	91,6
Demobilizirani borionici (žene)	533	512	96,1

Broj brisanih osoba sa evidencije nezaposlenih osoba se povećao za 17 % ali to nije u direktnoj korelaciji sa povećanjem broja zaposlenih koji iznosi 1,6 % jer se navedeno dešava ne samo zbog zaposlenja već i zbog drugih razloga (odustajanje od traženja posla, brisanje na lični zahtjev nezaposlene sobe, penzionisanje, nastavak redovnog školovanja i sl.).

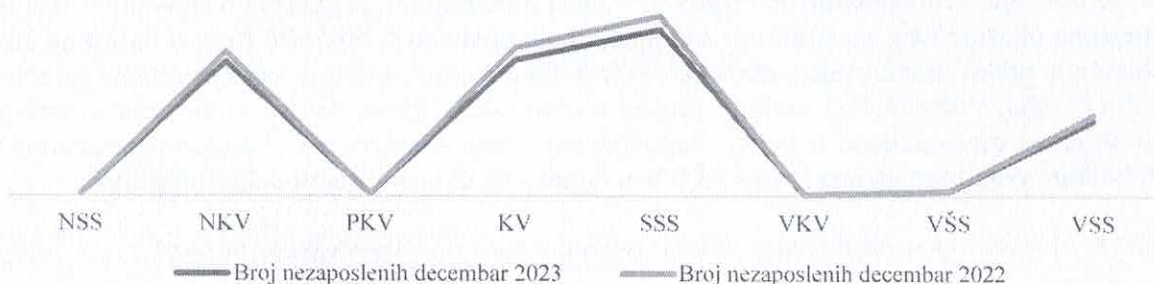
Prema kvalifikacionoj strukturi, najviše nezaposlenih osoba u 2023. godini je sa stepenom srednje stručne spreme, SSS 16.295 ili 31,8 %, pa potom slijede KV radnici kojih je čak 13.339 odnosno 26 % i NK radnici 13.147 odnosno 25,6 %. Od ukupnog broja nezaposlenih osobe sa završenim fakultetom čine 7.433 ili 14,5%. Učešće žena u ukupnom broju nezaposlenih je 31.557 ili 61,6%.

Tabela 4. Pregled broja nezaposlenih osoba po stručnim spremama u Kantonu Sarajevo

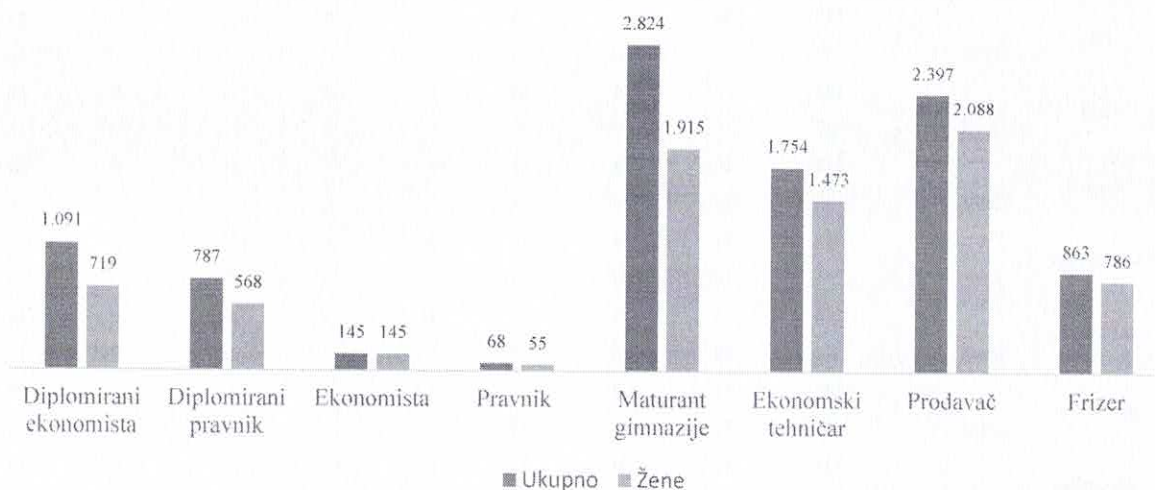
	NSS	NKV	PKV	KV	SSS	VKV	VŠS	VSS
Broj nezaposlenih decembar 2023	166	13.147	236	13.339	16.295	151	465	7.433
Broj nezaposlenih decembar 2022	192	14.145	243	14.541	17.661	194	528	8.002

Grafikon 3. Pregled broja nezaposlenih osoba po stručnim spremama u Kantonu Sarajevo

Posmatrajući pregled najbrojnijih zanimanja po stručnoj spremi sa stanjem na dan 31.12.2023. godine, na evidencijama Službe, među osobama sa visokom stručnom spremom najbrojniji su bili ekonomisti i pravnici, ali su oni i među najbrojnijim u grupi osoba brisanih iz evidencije zbog zaposlenja, dok su sa srednjom stručnom spremom IV stepena najbrojniji maturanti gimnazije, ekonomski tehničari i mašinski tehničari. Među KV radnicima najbrojniji su prodavači, frizeri, vozači, automehaničari i bravari.

Grafikon 4. Najbrojnija zanimanja na evidenciji Službe za zapošljavanje KS po spremi (VSS, VŠS, SSS, KV)

2. 3. Posredovanje u zapošljavanju u Kantonu Sarajevo u 2023. godini

Javna ustanova “Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo” Sarajevo obavlja poslove posredovanja po osnovu potrebe za radnikom od strane poslodavca. Preko općinskih biroa za zapošljavanje Služba vrši se animiranje nezaposlenih osoba koje ispunjavaju tražene uslove i isti se upućuju poslodavcima na razgovor. Tabela o podnijetim prijavama o slobodnim radnim mjestima ukazuje nam na strukturu zanimanja koje poslodavci najčešće traže u oglasima koje objavljuju preko stranice naše ustanove³, gdje je dominantna struktura srednje stručne spreme - SSS (27,2%), VSS (25,4%), srednje stručne spreme - KV (25%), dok su ostale stručne spreme po strukturi predstavljene u tabeli. Zapošljavanje žena u skladu sa podnijetim prijavama o slobodnim radnim mjestima iznosi 26,1 % u odnosu na ukupan broj podnesenih prijava.

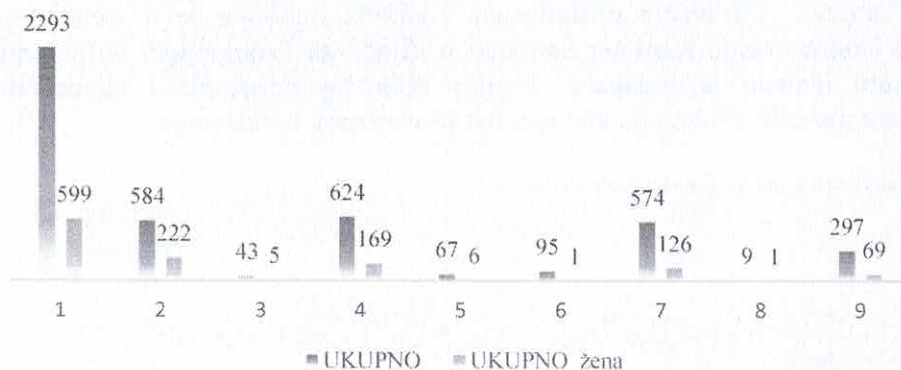
Tabela br. 5. Podnijete prijave o slobodnim radnim mjestima – posredovanje Službe za zapošljavanje Kantona Sarajevo

Kanton Sarajevo		ukupno	stručna sprema obrazovanja							
			VSS	VŠS	SSS	NS	VKV	KV	PK	NK
januar		123	36	4	21	3	3	47	0	9
	žrtia	47	13	4	4	2	0	20	0	4
februar		132	59	0	31	5	4	26	0	7
	žrtia	39	21	0	10	0	0	5	0	3
mart		85	40	1	20	0	0	20	0	4
	žrtia	24	14	1	4	0	0	4	0	1
april		206	56	0	51	0	0	79	0	20
	žrtia	55	26	0	11	0	0	14	0	4
maj		252	58	0	86	6	28	58	0	16
	žrtia	40	17	0	6	2	0	13	0	2
juni		210	36	0	73	0	28	30	9	34
	žrtia	56	14	0	18	2	0	10	1	11
juli		159	24	0	83	0	0	37	0	15
	žrtia	42	9	0	23	0	0	4	0	6
august		319	60	38	60	50	1	30	0	80
	žrtia	36	15	0	8	0	0	7	0	6
septembar		288	51	0	40	0	1	152	0	44
	žrtia	41	14	0	7	0	0	16	0	4
oktobar		180	60	0	46	1	13	38	0	22
	žrtia	92	32	0	22	0	0	24	0	14
novembar		197	62	0	76	2	6	24	0	27
	žrtia	94	31	0	47	0	1	2	0	13
decembar		142	42	0	37	0	11	33	0	19
	žrtia	33	16	0	9	0	0	7	0	1
UKUPNO		2293	584	43	624	67	95	574	9	297
	žrtia	599	222	5	169	6	1	126	1	69

³ www.szks.ba – Oglasi za posao (szks.ba)

Grafikon br. 5. Podnijete prijave o slobodnim radnim mjestima – posredovanje Službe za zapošljavanje Kantona Sarajevo

2.4. Broj upisanih učenika u Kantonu Sarajevo

Sa aspekta istraživanja rada podatak koji ne trebamo zanemariti je i informacija o upisu učenika u srednje škole. U priloženoj tabeli prikazan je broj upisanih učenika u školsku 2023/24 u deset najtraženijih škola u Kantonu Sarajevo po stepenu stručne spreme. Najtraženije klasifikacije su opće gimnazije, zatim slijede strukovne i tehničke škole. Međutim, najviše učenika koje završe osnovnu školu se upisuje u gimnazije ne u stručne škole što ukazuje na činjenicu da učenici planiraju nastaviti školovanje na univerzitetima. Također u nastavku je istraživanje pokazalo poslodavci na tržištu više potražuju radnu snagu iz tehničkih i strukovnih škola.

Tabela br.6. Broj upisanih učenika u Kantonu Sarajevo po školama i stepenu kvalifikacije⁴

Naziv srednje škole	Naziv kvalifikacije/ zvanje (smjer)	Nivo kvalifikacije stepen stručne spreme	Ukupan broj učenika upisanih na tom smjeru u školskoj 2020/21 god.
Druga gimnazija	Gimnazija	IV	744
Srenjoškolski centar Hadžići	-	III/ IV	669
Gimnazija Obala Sarajevo	Gimnazija	IV	664
Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti	-	III/ IV	358
Srednja medicinska škola Jezero	Medicinska sestra tehničar	IV	630
Srednja medicinska škola Sarajevo	-	IV	589
Srednja ekonomska škola	Ekonomski tehničar	IV	584
Treća gimnazija	Gimnazija	IV	581
Prva gimnazija	Gimnazija	IV	573
Srednja elektrotehnička škola	-	IV	556

⁴ Podaci koji se odnose na školsku 2023/24 godinu prikupljeni su od nadležnog ministarstva obrazovanja

2.5 Podaci prikupljeni od Udruženja poslodavaca

Sa aspekta istraživanja rada u ovoj informaciji navodimo i podatke koje nam je ustupilo Udruženje poslodavaca Kantona Sarajevo. Udruženje poslodavaca Kantona Sarajevo je u saradnji sa Ministarstvom za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo u skladu sa Promocijom deficitarnih zanimanja provelo anketu između poslodavaca, članica njihovog udruženja i navedenom ministarstvu dostavilo listu traženih zanimanja kao rezultat provedenog istraživanja.

Tabela br.7. Tražena zanimanja po anketi koje je provelo Udruženje poslodavaca

Zanimanje	Stepen stručne spreme
autolimar	III stepen
autolakirer	III stepen
instalater mašinskih cijevnih instalacija	III stepen
bravar	III stepen
zavarivač	III stepen
mašinobravar	III stepen
projektant odjeće na računaru	IV stepen
tekstilni tehničar	IV stepen
zidar	III stepen
tesar	III stepen
keramičar	III stepen
elektrotehničar	III stepen
mašinski tehničar	III stepen
zavarivač	III stepen
građevinski tehničar	IV stepen
stolar	III stepen
stolar - CNC operater	III stepen
tapetar	III stepen

Na osnovu navedenog možemo zaključiti da se prema anketi njihovih članica najviše potražuju osobe sa završenim strukovnim školama i sa potrebnim znanjima i vještinama upravo za obavljanje navedenih poslova. Nadalje, u našem istraživanju koji smo proveli u nastavku smo dobili informacije da su poslodavcima najviše potrebna zanimanja koja se odnose na strukovne škole.

3. Anketiranje poslodavaca u Kantonu Sarajevo

U sklopu istraživanja tržišta rada u Federaciji BiH, koje se provodi kao zajednička aktivnost Federalnog zavoda za zapošljavanje i kantonalnih službi za zapošljavanje u cilju dobijanja kvantitativnih i kvalitativnih podataka neophodnih za pružanje adekvatnih informacija o kretanjima na tržištu rada, pored korištenja administrativnih podataka organizirano je i anketiranje poslodavaca na adekvatnom uzorku.

Kroz provođenje anketiranja poslodavaca, kantonalne službe za zapošljavanje, odnosno općinski biroi za zapošljavanje, ostvaruju neposrednu saradnju sa poslodavcima, stvaraju pretpostavke za jačanje svoje primarne funkcije posredovanja u zapošljavanju i prikupljaju važnih podataka neophodnih za unapređenje usluga, razvoj politika i pružanje podrške na tržištu rada.

3.1. Cij i zadaci anketiranja poslodavaca

Cilj istraživanja je prikupljanje informacija o poslovanju i promjenama u zaposlenosti tokom 2023. godine, te iskazanim procjenama poslovanja, potrebama za zapošljavanjem novih ili otpuštanjem postojećih radnika u 2023/2024. godini, kao i njihovoj strukturi po zanimanjima, kvalifikacijama, stručnoj spremi i vještinama. Na osnovu anketiranja prikupljaju se i relevantni podaci potrebni za sagledavanje kretanja na tržištu rada: način traženja novih radnika i rješavanja viška radnika, mogućnosti organiziranja stručne obuke za nezaposlene osobe i učeničke/studentске prakse u okviru poslovnih subjekata, kao i ocjena kvaliteta usluga Službe za zapošljavanje iz perspektive poslodavaca.

3.2. Metodologija i uzorak

Istraživanje tržišta rada organizovano je kroz anketiranje poslodavaca krajem 2023. godine od strane Federalnog zavoda za zapošljavanje i kantonalnih službi za zapošljavanje. Poslove anketiranja u Kantonu Sarajevo je obavila Javna ustanova "Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo" Sarajevo. Instrument prikupljanja podataka je upitnik. Anketiranje se odvijalo pomoću CATI metode (engl. *Computer - Assisted Telephone Interviewing* - Kompjuterski podržano telefonsko anketiranje), gdje se pitanja ispitanicima postavljaju usmeno putem telefona, nakon čega se odgovori bilježe u softveru za prikupljanje podataka. Na ovakav vid prikupljanja podataka je odlučeno zbog uvođenja nove metodologije od 2021.

Federalni zavod za zapošljavanje je dostavio uzorak poslodavaca iz Porezne uprave registrovanih u Kantonu Sarajevo koji imaju pet (5) i više zaposlenih, sortiranih u male, srednje i velike poslodavce po djelatnostima. Ova veličina uzorka, za stepen pouzdanosti od 95%, daje rezultate u okviru margine greške od 2,5%. U skladu sa praksom međunarodnih organizacija (ETF, CEDEFOP) uzorkom nisu obuhvaćeni poslodavci iz sljedećih djelatnosti: poljoprivreda, šumarstvo i ribolov; javna uprava i odbrana; obrazovanje; zdravstvena i socijalna zaštita.

Anketiranje poslodavaca je prema planu istraživanja u Kantonu Sarajevo otpočelo od 25.09. 2023. i završeno je u skladu sa planom anketiranja na dan 31.10.2023. godine sa 307 ukupno anketiranih poslodavaca od 470 ispitanika ili 27,3% od ukupnog broja uzorka za FBiH. Napominjemo da je najveći uzorak za anketiranje urađen u Kantonu Sarajevo kao i svake godine i svi ostali kantoni u Federaciji su prikupili manje uzoraka od Kantona Sarajevo.

Federalni zavod za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje Republike Srpske i Zavod za zapošljavanje Brčko Distrikta ostvarili su saradnju prilikom dizajniranja upitnika, te se može reći da je ovo istraživanje tržišta rada koje je sprovedeno na nivou Bosne i Hercegovine.

Pristup uzorkovanju koji je korišten od strane svih zavoda je stratificirani pristup uzorkovanju. Stratificirani uzorak dobiva se tako što se najprije cijeli osnovni skup podijeli na podskupove ili strate prema nekom obilježju, pa se zatim iz svake strate metodom slučajnog izbora uzme uzorak određene veličine. Njegova je svrha osigurati da svaka grupa formirana na temelju određenog obilježja bude zastupljena u uzorku. U slučaju istraživanja tržišta rada ključne varijable stratifikacije su bile sektor i veličina kompanije.

Pitanja u upitniku su bila razvrstana u sljedeće tematske cjeline:

- opći podaci,
- ocjena poslovanja i poteškoće u zapošljavanju radnika u 2023. godini,
- procjena poslovanja i zapošljavanje radnika u 2024. godini,
- mogućnosti organizovanja praktične nastave za učenike i studente i
- saradnja sa Federalnim zavodom za zapošljavanje i kantonalnim službama za zapošljavanje.

Najveći broj poslovnih subjekata u uzorku čine društva sa ograničenom odgovornošću (71,3%) i zanatske radnje/obrnici (17,6%). Poslodavci koji pripadaju ovim vrstama organizacije čine najveći dio uzorka (95%) a manji broj u uzorku čine udruženja građana, društva sa neograničenom solidarnom odgovornošću, banke, javne ustanove i drugo.

Tabela br. 8. Broj i procen anketiranih preduzeća po vrsti organizacije

Vrsta organizacije	Broj poslodavaca	Procent
Dioničko/akcionarsko društvo (d.d.)	7	2,2%
Društvo sa neograničenom solidarnom odgovornošću	9	3,0%
Društvo sa ograničenom odgovornošću (d.o.o.)	219	71,3%
Javna ustanova (JU) - zavodi, škole, domovi zdravlja, centri za socijalni rad	1	0,3%
Javno preduzeće (JP) - pošte, elektroprivrede, komunalna preduzeća	3	1,0%
Privatna zdravstvena ustanova	3	1,0%
Udruženje građana (NVO), fondacija	11	3,6%
Zanatske radnje/Obneci	54	17,6%
Ukupno	307	100,0%

Posmatrano po obliku vlasništva anketiranih preduzeća, najviše je anketirano privatnih preduzeća (92,8%), nakon toga slijede nevladine organizacije - NVO (3,9%) i javna preduzeća (1,3%).

Tabela br. 9 Broj i procent anketiranih preduzeća po obliku vlasništva

Oblik vlasništva	Broj poslodavaca	Procent
Javno	4	1,3%
Mješovito	4	1,3%
NVO	12	3,9%
Privatno	285	92,8%
Zadružno	2	0,7%
Ukupno	307	100,0%

Najveći procenat preduzeća u uzorku nalazi se u djelatnosti G - trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala sa 22,8%, C - prerađivačka industrija sa 14,3%, potom I - djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane koja je zastupljena sa 13%, M - stručne, naučne i tehničke djelatnosti sa 13,4%, F – građevinarstvo sa 9,8% i N - administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti sa 6,2%.

Tabela br. 10. Uzorak prema djelatnosti

Djelatnost	Broj poslodavaca	Procent
Prerađivačka industrija (C)	44	14,30%
Snadbijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša (E)	3	1,00%
Građevinarstvo (F)	30	9,80%
Trgovina na veliko i na malo, popravak motornih vozila i motocikala (G)	70	22,80%
Prijevoz i skladištenje (H)	13	4,20%
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugovostiteljstvo) - I	40	13,00%
Informacije i komunikacije (J)	18	5,90%
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (K)	4	1,20%
Poslovanje nekretninama (L)	3	1,00%
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti (M)	41	13,40%
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (N)	19	6,20%
Umjetnost, zabava i rekreacija (R)	4	1,20%
Ostale uslužne djelatnosti (S)	18	6,00%
Ukupno	307	100,0%

Najveći procenat preduzeća po grupi djelatnosti predstavljaju preduzeća iz oblasti uslužne djelatnosti (53,1%), zatim trgovina (22,8%), industrijske djelatnosti (14,3%), i građevinarstvo (9,8%).

Tabela br.11. Uzorak prema grupi djelatnosti

Djelatnost	Broj poslodavaca	Procent
Građevinarstvo	30	9,8%
Industrijske djelatnosti	44	14,3%
Trgovina	70	22,8%
Uslužne djelatnosti	163	53,1 %
Ukupno	307	100,0%

Prema rezultatima istraživanja uzorkovanih preduzeća prema njihovoj veličini ustanovljeno je da je najveće učešće anketiranih mikro preduzeća i to 50,5 %, a samo 1 % velikih preduzeća od ukupnog broja. Na tržištu u Federaciji Bosne i Hercegovine postoji najveći broj mikro i malih preduzeća što upućuje na činjenicu da tržište Kantona Sarajevo teži ka tržištu razvijenih zemalja čija se ekonomija bazira na razvoju malih i srednjih preduzeća.

Tabela br. 12. Uzorak prema veličini preduzeća

Veličina	Broj poslodavaca	Procent
Mikro	155	50,5%
Mala	127	41,3%
Srednja	22	7,2%
Velika	3	1,0%
Ukupno	307	100,0 %

U 2023. godini na području Kantona Sarajevo, među anketiranim poslodavcima bilo je ukupno 10.946 radnika a od toga žena 6.209 odnosno 56,7 %. Ovakvi podaci ukazuju da su žene zastupljene više od muškaraca što je očekivano s obzirom na činjenicu da je većina anketiranih poslodavaca iz uslužne djelatnosti i trgovine gdje zaposlene radnike čine uglavnom žene.

Udio mladih u ukupnom broju radnika kod anketiranih poslodavaca iznosi 2.553 ili 23,3%, što znači da je u prosjeku svaki treći radnik mlađi od 30 godina. Od ukupno 10.946 radnika zaposlenih kod anketiranih poslodavaca, 425 radnika ili 3,9% su radnici stariji od 60 godina, a čija će radna mjesta u periodu do pet (5) godina zbog penzionisanja biti oslobođena. Od 223 radnika dobi od 60 i više godina 52,5 % su žene.

Tabela br. 13. Broj zaposlenih kod anketiranih poslodavaca

Stavka	Anketiranih poslodavca (307)
(A) Ukupno radnika	10.946
(B) Ukupna radnika (žene)	6.209
Udio žena (B)/(A) u %	56,7%
(C) Broj radnika mlađih od 30 godina	2.553
Udio mlađih od 30 u ukupnom broju radnika (C)/(A) u %	23,3%
(D) Broj radnika mlađi od 30 godina (žene)	1.368
Udio žena mlađih od 30 u ukupnom broju radnika mlađih od 30 godina (D)/(C) u %	53,6%
Udio žena mlađih od 30 u ukupnom broju žena (D)/(B) u %	22,3%
(E) Broj radnika starijih od 60 godina	425
Udio starijih od 60 u ukupnom broju radnika (E)/(A) u %	3,9%
(F) Broj radnika starijih od 60 godina (žene)	223
Udio žena starijih od 60 u ukupnom broju radnika starijih od 60 (F)/(E) u %	52,5%

4. Trendovi poslovanja u Kantonu Sarajevo

Od 307 anketiranih poslodavaca rast u proizvodnji, prodaji i uslugama imalo je 60,6% poslodavaca iz uzorka, u odnosu na 23,3% u 2022. godini. Ovakvi rezultati ukazuju da se veći procenat poslodavaca oporavio po pitanju obima poslovanja u 2023. Stagnaciju obima poslovanja bilježi 34,5% (28,8% prema rezultatima istraživanja u 2022. godini), dok opadanje bilježi samo 4,9 % poslodavaca (44,1% prema rezultatima istraživanja u 2022. godini). Navedeno ukazuje na znatan

oporavak privrede, njen potencijal i potvrđuje pozitivna očekivanja poslodavaca iskazana u prethodnom anketiranju.

Tabela br. 14. Procjena obima poslovanja u 2023. godini

Obim poslovanja u 2023. godini	Broj poslodavaca	Procent
Opadanje	15	4,9%
Rast	186	60,6%
Stagnacija	106	34,5%
Ukupno	307	100,0%

Procjena finansijskih efekata korespondira sa procjenom obima poslovanja u 2023. godini posebno u slučaju opadanja poslovanja. Međutim, najviše poslodavaca (60,6%) istaklo da je u 2023. godini doživjelo ipak rast poslovanja finansijskog rezultata, samo 4,9% opadanje a stagnaciju je doživjelo 34,5 % ispitanika.

Tabela br. 15. Procjena finansijskog rezultata u 2023. godini

Finansijski rezultat u 2023. godini	Broj poslodavaca	Procent
Opadanje	15	4,9%
Rast	186	60,6%
Stagnacija	106	34,5%
Ukupno	307	100,0%

4.1. Procjena indikatora poslovanja u 2024. godini – očekivanja

Po pitanju očekivanja u 2024. godini, najveći procenat poslodavaca (84,7%) očekuje rast obima poslovanja (proizvodnje, prodaje, usluga). Međutim, jedan dio poslodavaca (13,0%) naveo da u 2024. godini očekuje stagnaciju, dok samo 2,3% poslodavaca očekuje opadanje. Ovdje vidimo veoma optimistične procjene anketiranih poslodavaca.

Tabela br. 16. Procjena obima poslovanja u 2024. godini (očekivanja)

Obim poslovanja u 2024. godini	Broj poslodavaca	Procent
Opadanje	7	2,3%
Rast	260	84,7%
Stagnacija	40	13,0%
Ukupno	307	100,0%

U okviru procjene finansijskog rezultata najveći procenat poslodavaca (84,7%) očekuje rast obima poslovanja (proizvodnje, prodaje, usluga). Dio poslodavaca koji očekuje stagnaciju je 13,0%, dok samo 2,3% poslodavaca očekuje opadanje.

Tabela br. 17. Procjena finansijskog rezultata u 2024. godini (očekivanja)

Finansijski rezultat u 2024. godini	Broj poslodavaca	Procent
Opadanje	7	2,3%
Rast	260	84,7%
Stagnacija	40	13,0%
Ukupno	307	100,0%

Sa ciljem analize mogućnosti obuke zaposlenih za razvoj nedostajućih kompetencija, interno u preduzeću ili u suradnji sa javno priznatim organizatorima obrazovanja odraslih, poslodavci su ocjenjivali u kojoj mjeri su zadovoljni kompetencijama radnika koje zapošljavaju, na skali od 1 (u potpunosti nezadovoljan) do 5 (u potpunosti zadovoljan). U kontekstu ocjene kvaliteta znanja i vještina trenutno zaposlenih radnika, poslodavci su najviše zadovoljni komunikacijom na maternjem jeziku i međuljudskim i socijalnim kompetencijama, dok su najslabije ocijenili komunikaciju na stranom jeziku i matematičku pismenost i osnovne kompetencije u nauci i tehnologiji.

Tabela br. 18. Zadovoljstvo poslodavaca sposobnostima, znanjima i vještinama radnika koje trenutno zapošljavaju prema EU okviru kompetencija

Koliko ste zadovoljni sljedećim sposobnostima, znanjima i vještinama radnika koje trenutno zapošljavate?	Nije primjenjivo / relevantno	Nezadovoljan	Niti zadovoljan niti nezadovoljan	Zadovoljan	U potpunosti zadovoljan	
Komunikacija na maternjem jeziku		2,3%	1,3%	4,2%	36,2%	56,0%
Komunikacija na stranom jeziku		12,4%	4,6%	17,6%	39,7%	25,7%
Matematička pismenost i osnovne kompetencije u nauci i tehnologiji		20,2%	2,0%	12,4%	32,9%	32,5%
Digitalne kompetencije		18,6%	2,9%	13,0%	35,5%	30,0%
Sposobnost učenja		3,3%	2,0%	18,9%	40,4%	35,4%
Međuljudske i socijalne kompetencije		2,3%	1,6%	6,5%	45,3%	44,3%
Preduzetništvo i samoinicijativnost		4,6%	4,6%	27,7%	36,1%	27,0%
„Smisao“ za kulturu i izražavanje kroz kulturu		25,7%	2,3%	8,1%	34,5%	29,4%

Grafikon 6. Zadovoljstvo poslodavaca sposobnostima, znanjima i vještinama radnika koje trenutno zapošljavaju prema EU okviru kompetencija

5. Problemi u zapošljavanju i pronalasku potrebnih radnika

5.1. Problemi u zapošljavanju radne snage po zanimanjima i grupama djelatnosti

Među anketiranim preduzećima, 138 poslodavaca (44,9% anketiranih) se izjasnilo da u momentu anketiranja ima probleme u zapošljavanju radnika. Međutim, ukupno 168 odnosno 54,7 % poslodavaca je navelo da nije imalo probleme u zapošljavanju i pronalasku potrebnih radnika. U ovom poglavlju su prikazani odgovori koji se odnose na razloge koji otežavaju poslodavcima pronalazak adekvatnih radnika, broj tih radnika i sa kojim zanimanjima su imali ovakvu situaciju.

Tabela br. 19. Broj i procent poslodavaca koji su imali probleme u zapošljavanju i pronalasku potrebnih radnika u 2023. godini

Jeste li imali probleme u zapošljavanju i pronalasku potrebnih radnika u 2023. godini?	Broj poslodavaca	Procent
Da	138	44,9%
Ne	168	54,7%
Bez odgovora	1	0,4%
Ukupno	307	100,0%

Poslodavci su prema anketi koju su popunili imali problem sa zapošljavanjem 474 radnika odgovarajućih zanimanja u 2023. godini. U okviru zanimanja sa kojima su poslodavci naveli da imaju trenutno poteškoća prilikom zapošljavanja možemo istaći sljedeća zanimanja: prodavač-trgovac (28,3%), pomoćni radnik u proizvodnji (16,9%), kuhar – pomoćni kuhar (10,8%), građevinski tehničar, elektrotehničar, vozač teretnog vozila, konobar, programer, administrativni radnik i ekonomista – ekonomski tehničar.

Tabela br.20. Pregled top 10 zanimanja sa kojima su poslodavci imali poteškoća u zapošljavanju u 2023. godini

Zanimanje	Broj poslodavaca koji potražuju specifična zanimanja	Broj radnika koji se potražuje po specifičnim zanimanjima	Procent
Prodavač - trgovac	15	134	28,3%
Pomoćni radnik u proizvodnji	10	80	16,9%
Kuhar - pomoćni kuhar	23	51	10,8%
Građevinski tehničar	16	51	10,8%
Elektrotehničar	12	37	7,8%
Vozač teretnog vozila	9	37	7,8%
Konobar	20	31	6,5%
Programer	9	26	5,5%
Administrativni radnik	9	15	3,2%
Ekonomista – ekonomski tehničar	9	12	2,4%
UKUPNO:	132	474	100,0%

Prema stručnoj spremi, najveće probleme su imali u zapošljavanju i pronalasku KV i VKV radnika (55,1%)i radnika SSS (23,8%).

Tabela br. 21. Broj radnika sa kojima su poslodavci imali poteškoća u zapošljavanju po stručnoj spremi u 2023. godini

Stručna sprema	Broj poslodavaca	Broj radnika kojim se potražuje	Procent
1. NKV - bez škole i nezavršena osnovna škola	10	36	4,2%
2. PKV, NSS - osnovna škola	15	54	6,3%
3. KV, VKV - srednja škola do 3 godine	122	470	55,1%
4. SSS - srednja škola od 4 i više godina i gimnazija	74	203	23,8%
5. VŠS - 1. stepen fakulteta, stručni studij i viša škola	4	4	0,5%
6. VSS - fakultet (diplomirani), akademija	44	86	10,1%
Nije navedeno	38	0	0,0%
UKUPNO:	307	853	100,0%

5.2. Prepreke u zapošljavanju radne snage prema kompetencijama

Anketirani poslodavci su imali više ponuđenih odgovora na pitanje prepreke u zapošljavanju i pronalasku radnika. Na osnovu toga ističemo da je najveća prepreka predstavljao nedostatak kadra sa traženim zanimanjem 19,8%, zatim slijedi nedostatak kadra sa odgovarajućim radnim iskustvom 15%, potom nedostatak kadra sa stručnim znanjem i vještinama 12% potom nezainteresovanost pojedinca za rad na konkretnom radnom mjestu 5,9%, nezadovoljstvo plaćom 3,2%.

Tabela br. 22. Prepreke u zapošljavanju i pronalasku potrebnih radnika koje su poslodavci imali u 2023. godini

Koji od sljedećih razloga su predstavljali prepreke zapošljavanju i pronalasku potrebnih radnika?	Broj poslodavaca	Procent
Nedostatak kadra sa traženim zanimanjem	60	19,8%
Nedostatak kadra s odgovarajućim radnim iskustvom	46	15,0%
Nedostatak kadra sa stručnim znanjem i vještinama potrebnim za radno mjesto	37	12,0%
Nezainteresovanost pojedinaca za rad na konkretnom radnom mjestu	18	5,9%
Nezadovoljstvo kandidata ponuđenom visinom plate	10	3,2%
Nezadovoljstvo kandidata radnim vremenom i uvjetima rada	8	2,7%
Udaljenost radnog mjesta od mjesta boravišta/prebivališta kandidata	1	0,3%
Nedostatak podsticajnih sredstava za obuku i zapošljavanje	6	1,9%
Poreska politika (visoka izdvajanja za poreze i doprinose)	5	1,6%
Opći ekonomski – privredni uvjeti	6	1,9%
Nedovoljno informacija o radnoj snazi	3	0,9%
Nije navedeno	107	34,8%
UKUPNO:	307	100,0%

Značajan procenat poslodavaca smatra da prema EU okviru kompetencija kandidatima nedostaje u velikoj mjeri sposobnost učenja 4,2%. Međutim, napominjemo da 81,4 % poslodavaca uopće nije navelo koja su to znanja i vještine prema EU kompetencijama.

Tabela br. 23. Najčešća znanja i vještine koja radnicima kod anketiranih poslodavaca za 2023. godinu nedostaju prema EU okviru kompetencija

Koja znanja i vještine nedostaju prema EU okviru kompetencija za cjeloživotno učenje?	Broj poslodavaca	Procent
Komunikacija na maternjem jeziku	8	2,6%
Komunikacija na stranom jeziku	4	1,3%
Matematička pismenost i osnovne kompetencije u nauci i tehnologiji	10	3,3%
Digitalne kompetencije	7	2,3%
Sposobnost učenja	13	4,2%
Međuljudske i socijalne kompetencije	3	1,0%
Preduzetništvo i samoinicijativnost	7	2,3%
„Smisao“ za kulturu i izražavanje kroz kulturu	5	1,6%
Nije navedeno	250	81,4%
UKUPNO:	307	100,0%

6. Zapošljavanja u 2024. godini

6.1. Zapošljavanja u 2024. godini po zanimanjima i stručnoj spremi

Upravljanje ljudskim resursima podrazumijeva zapošljavanje, obučavanje, razvoj i motivisanje najvrijednijeg resursa. Potreba za angažovanjem dodatnih ljudskih resursa pokazuje razvojne karakteristike i jako je važan indikator stanja u privredi. Istraživanje je pokazalo da oko 48,2% poslodavaca planira zapošljavanja u 2024. godini zbog povećanja obima poslovanja.

Tabela br. 24. Broj i procent poslodavaca koji planira da zapošljava radnike u 2024. godini po najčešćim razlozima od ponuđenih odgovora

Da li planirate zaposliti nove radnike u 2024. godini	Broj poslodavaca	Procent
Planiram zbog povećanja obima poslovanja	148	48,2%
Ne planiram zapošljivati nove radnike	145	47,2%
Planiram zbog promijene u sistemu poslovanja	10	3,3%
Nije navedeno	4	1,3%
Ukupno	307	100,0%

Deset zanimanja za kojima je iskazana najveća potražnja, po pitanju planiranja otvaranja novih i popunjavanja upražnjenih radnih mjesta u 2024. godini su: prodavač-trgovac 41,1%, konobar 9,2%, programer 8,3%, mesar 7,5%, kuhar-pomoćni kuhar 6,6%, ekonomista 6,0%, pomoćni radnik u proizvodnji 6,6%, kozmetičar 6,0%, vozač teretnog vozila 5,1% i magaciner 4,2%.

Tabela br. 25. Deset najpotrebnijih zanimanja za 2024. godinu

Zanimanje	Broj radnika koji se potražuje po specifičnim zanimanjima	
Prodavač - trgovac	186	41,1%
Konobar	42	9,2%
Programer	38	8,3%
Mesar	34	7,5%
Kuhar - pomoćni kuhar	30	6,6%
Ekonomista	27	6,0%
Pomoćni radnik u proizvodnji	27	6,0%
Kozmetičar	27	6,0%
Vozač teretnog vozila	23	5,1%
Magaciner	19	4,2%
UKUPNO:	453	100,00%

Prema iskazanim potrebama anketiranih poslodavaca prodavači-trgovci će u Kantonu Sarajevo u 2024. godini, kao i u 2023. godini, biti najviše traženi radnici. Međutim ono što je potrebno istaći da su poslodavci u anketama navodili više spremu u smislu SSS-KV bez naznačenog tačnog zanimanja tako da je broj radnika po stručnim spremama veći od naznačenih zanimanja.

U odnosu na ukupan broj poslodavca koji su naveli da trenutno imaju iskazane potrebe za zapošljavanjem novih radnika u 2024. od 307 njih, kod 127 poslodavca nedostaju

kvalifikovani/visoko-kvalifikovani radnici (38,5%), zatim kod 82 poslodavaca nedostaju radnici sa srednjom stručnom spremom (35,5%) i kod 76 njih nedostaju radnici sa višom i visokom stručnom spremom (18%).

Tabela br. 26. Broj radnika koje će poslodavci da potražuju u 2024. godini po stručnoj spremi

Stručna sprema	Broj poslodavaca	Broj radnika koji se potražuje	Procent ⁵
1. NKV - bez škole i nezavršena osnovna škola	6	23	2,5%
2. PKV, NSS - osnovna škola	16	51	5,5%
3. KV, VKV - srednja škola do 3 godine	127	354	38,5%
4. SSS - srednja škola od 4 i više godina i gimnazija	82	327	35,5%
5. VŠS i VSS	76	165	18,0%
UKUPNO:	307	920	100,00%

Istraživanje je pokazalo da oko svega 7,5% poslodavaca planira zapošljavanje radnika sa naprednim informatičkim znanjima u 2024. godini.

Tabela br. 27. Potrebe za radnicima sa naprednim informatičkim znanjima, broj radnika i broj i procent poslodavaca

Da li planirate zaposliti radnike s naprednim informatičkim znanjima?	Ako je odgovor Da = broj radnika koji poslodavac planira da zaposli	Broj anketiranih poslodavaca	Procent od broja anketiranih poslodavaca
Da	75	23	7,5%
Ne	0	152	49,5%
Nije navedeno	0	132	43,0%
Ukupno	75	307	100,0%

6.2. Zapošljavanje radne snage iz obrazovnog sistema

Tabela br. 28. Zapošljavanje direktno iz obrazovnog sistema, broj i procent poslodavaca

Da li je vaša kompanija u posljednjih 12 mjeseci zaposlila tražioce posla koji su došli direktno iz obrazovnog sistema?	Opće škole		Stručne i tehničke škole		Univerziteti	
	Broj poslodavaca	Procent	Broj poslodavaca	Procent	Broj poslodavaca	Procent
Da	13	4,2%	46	15,0%	41	13,4%
Ne	266	86,7%	239	77,8%	245	79,8%
Bez odgovora	28	9,1%	22	7,2%	21	6,8%
Ukupno	307	100,0%	307	100,0%	307	100,0%

⁵ Procent u odnosu na ukupan broj radnika koji se potražuje po stručnoj spremi.

U okviru zapošljavanja direktno iz obrazovnog sistema u prethodnih 12 mjeseci 4,2% poslodavaca je zaposlila nezaposlene osobe iz opće škole, 15% poslodavaca nezaposlene osobe iz stručne i tehničke škole i 3,4 sa univerziteta što ukazuje na činjenicu da se pripravnici u mnogo manjem obimu zapošljavaju i da poslodavci preferiraju osobe sa iskustvom.

Tabela br. 29. Pripremljenost tražiocia posla koji direktno dolaze iz obrazovnog sistema, broj i procent poslodavaca po vrsti škole

Da li su tražioci posla iz obrazovnog sistema bili adekvatno pripremljeni za rad? U kojem od sljedećih područja je nedostajala priprema gore pomenutih novozaposlenih radnika koji su došli iz obrazovnog sistema?	Opće škole		Stručne i tehničke škole		Univerziteti	
	Broj poslodavaca	%	Broj poslodavaca	%	Broj poslodavaca	%
Nedostaju potrebne tehničke vještine ili vještine specifične za posao	2	15,4%	19	41,3%	16	34,0%
Nedostaju potrebne vještine koje se odnose na ličnost, stav i ponašanje (komunikacijske, interpersonalne, upravljanje stresom i vremenom...)	4	30,7%	1	2,2%	6	12,8%
Vještine pismenosti i računanja	1	7,7%	1	2,2%	3	6,4%
Neprikladni sistem obrazovanja	1	7,7%	3	6,6%	2	4,3%
Loš stav prema radu ili nedostatak motivacije (npr. loša radna etika, tačnost, maniri)	0	0,0%	5	10,8%	2	4,3%
Nedostatak radnog iskustva / životnog iskustva i zrelosti (uključujući opće znanje)	0	0,0%	5	10,8%	5	10,6%
Ostalo (navedite)	0	0,0%	2	4,3%	0	0,0%
Tražiocia posla iz obrazovnog sistema bili su adekvatno pripremljeni za rad	5	38,5%	10	21,8%	13	27,6%
UKUPNO:	13	100,0%	46	100,0%	47	100,0%

Upitnikom su se nastojale identifikovati koje vještine najviše nedostaju tražiocima posla koji dolaze direktno iz obrazovnog sistema a koji apliciraju u skladu sa vrstom škole koju su završili. Poslodavci su pitanjima izdvojili nedostatak potrebnih tehničkih vještina ili vještina specifičnih za posao posebno kod tražiocia posla sa univerziteta u najvećem postotku 34 %. Tražiocima posla iz stručnih i tehničkih škola najviše nedostaju tehničke vještine ili vještine specifične za posao 41,3% dok tražiocima iz općih škola nedostaju vještine koje se odnose na ličnost, stav i ponašanje (npr. komunikacijske, upravljanje vremenom, stresom i sl.) 30,7% i dosta poslodavaca je navelo da tražioci posla nisu bili adekvatno pripremljeni za rad bilo da dolaze iz opće škole, stručne i univerziteta (čak 38,5% - opće škole, 27,6% - univerziteta i 21,8% - stručne i tehničke škole).

6.3. Uslovi rada

U okviru upitnika poslodavci su odgovarali na pitanje vezano za planove povećanja plaća u 2024. godini za određene grupe zanimanja. Najveći broj poslodavaca njih 62,2 % je odgovorilo da planira povećanje plaća u 2024. godini. No, ipak je njih 37,8% odgovorilo da neće povećavati plate u 2024. godini.

Tabela br. 30. Broj i procent poslodavaca koji planiraju povećanja plata u 2024. godini

Planirate li povećanje plata u prosjeku u 2023. godini?	Broj poslodavaca	Procent
Da	191	62,2%
Ne	116	37,8%
Ukupno	307	100,0%

Poslodavci u naveli da planiraju najviše povećati plaće rukovodiocima 25,1%, zanatskim i srodnim radnicima 23,1% i tehničarima 20,8%.

Tabela br. 30. Broj i procent poslodavaca koji planiraju povećanja plata u 2023. godini po grupi zanimanja ⁶

Grupa zanimanja	Planirate li povećanje plata u prosjeku u 2023. godini?						
	Da Broj poslodavaca	Povećanje plate u %	Ukupno Procent od ukupnog broja anketiranih	Ne Broj poslodavaca	Ukupno Procent od ukupnog broja anketiranih	Ne znam Broj poslodavaca	Ukupno Procent od ukupnog broja anketiranih
Rukovodioci	77	10 - 20%	25,1%	47	15,3%	183	59,6%
Tehničari	64	10 - 20%	20,8%	46	15,0%	207	67,4%
Zanatski i srodni radnici	71	10 - 20%	23,1%	46	15,0%	190	61,9%
Rukovodioci mašinama, vozilima i sastavljači proizvoda	36	10 - 20%	11,7%	57	18,6%	214	69,7%
Radnici na jednostavnim poslovima	56	10 - 20%	18,2%	50	16,3%	201	65,5%
Kancelarijski i šalterski radnici	45	10 - 20%	14,7%	50	16,3%	212	69,1%
Uslužna i trgovačka zanimanja	50	10 - 20%	16,8%	33	10,7%	224	73,0%

6.4. Zapošljavanje ugroženih/teško zapošljivih kategorija radnika

Po pitanju spremnosti poslodavaca za zaposle neku od teže zapošljivih ili specifičnih kategorija, poslodavci su iskazali zavidnu spremnost da zaposle mlade bez radnog iskustva gdje je čak 83,7% iskazalo takvu orijentaciju što je pozitivan trend. Ostale kategorije teže zapošljivih ili specifičnih kategorija kao što su žrtve nasilja, romi i nekvalifikovani radnici imaju nižu stopu zapošljivosti. Kategorija za koju je iskazana najmanja spremnost za zapošljavanje su imigranti, 4,9% izrazilo je takvu spremnost. Međutim, i zakonske regulative ne dopuštaju zapošljavanje navedenih radnika. Iz navedenog proizilazi da kod poslodavaca postoji spremnost za zapošljavanjem mladih bez iskustva, ali da je praksa drugačija i da ih u značajno manjoj mjeri i zapošljavaju.

⁶ Procenat je izračunat na osnovu ukupnog broja anketiranih poslodavaca (n=307)

Tabela br. 31. Zapošljavanje ugroženih/teško zapošljivih kategorija radnika

Jeste li spremni zaposliti neke od sljedećih ugroženih/teško zapošljivih kategorija radnika? (zaokružiti jedan ili više ponuđenih odgovora)	Da	%*7
Osobe s invaliditetom	98	31,9%
Žrtve nasilja	47	15,3%
Štićenici domova za nezbrinutu djecu	40	13,0%
Romi	35	11,4%
Demobilisani borci	50	16,3%
Žene iz ruralnih područja	115	37,5%
Mladi bez radnog iskustva	257	83,7%
Stariji od 50 godina	88	28,7%
Nekvalifikovani radnici	76	24,8%
Imigranti (u skladu sa zakonskim propisima)	15	4,9%

6.5. Prakse zapošljavanja radnika

Kada je u pitanju modalitet – način traženja novih radnika i posredovanje u zapošljavanju, anketirani poslodavci, uz mogućnost višestrukog izbora ponuđenih opcija, odgovorili su da radnike najčešće traže putem ličnih kontakata 77,8%, korištenjem društvenih mreža 38,4% i posredovanjem broja za zapošljavanje 32,9%.

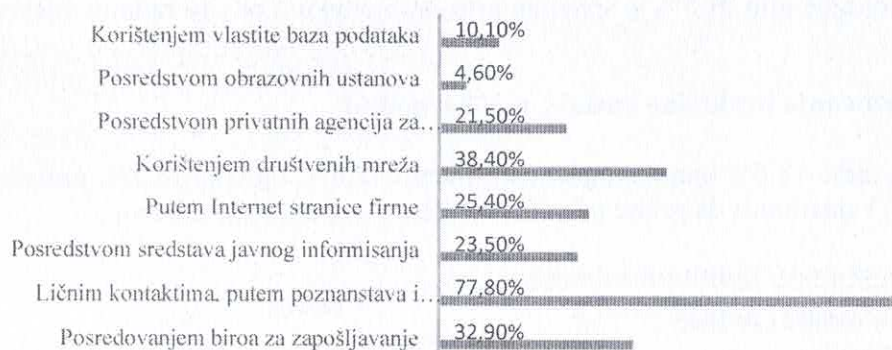
Tabela br. 32. Načini traženja novih radnika

P22. Kako uobičajeno tražite nove radnike? (zaokružiti jedan ili više ponuđenih odgovora)	Broj poslodavaca	% ⁸ (n=307)
Posredovanjem broja za zapošljavanje	101	32,9%
Ličnim kontaktima, putem poznanstava i preporuka	239	77,8%
Posredstvom sredstava javnog informisanja	72	23,5%
Putem Internet stranice firme	78	25,4%
Korištenjem društvenih mreža	118	38,4%
Posredstvom privatnih agencija za zapošljavanje	66	21,5%
Posredstvom obrazovnih ustanova	14	4,6%
Korištenjem vlastite baza podataka	31	10,1%

*7 % od ukupnog broja anketiranih poslodavaca (n=307)

⁸ % od ukupnog broja anketiranih poslodavaca (n=307)

Grafikon br.7. Načini traženja novih radnika

Pored navedenog, poslodavci su u nedostatku radnika na tržištu rada spremni zaposliti studente i strance ili oboje. Veća spremnost poslodavaca uočena je kod zapošljavanja studenata nego stranaca 3,9% u odnosu na 1,0%.

Tabela br. 33. U kontekstu nedostatka radnika na tržištu rada, da li imate potrebu da zapošljavate studente ili strance?

U kontekstu nedostatka radnika na tržištu rada, da li imate potrebu da zapošljavate studente ili strance?	Broj poslodavaca koji su odgovorili sa Da	Procent u odnosu na ukupan broj anketiranih poslodavaca (n=307)	Broj poslodavaca koji su odgovorili sa Ne	Procent u odnosu na ukupan broj anketiranih poslodavaca (n=307)	Broj poslodavaca koji nisu odgovorili	Procent u odnosu na ukupan broj anketiranih poslodavaca (n=307)
Strance	3	1,0%	61	19,9%	50	16,3%
Studente	12	3,9%	59	19,2%	18	5,9%
Strance i studente	4	1,3%	68	22,1%	32	10,4%
Ukupno	19	6,2%	188	61,2%	100	32,7%

6.6. Potrebe za dodatnim osposobljavanjem radnika

Na pitanje da li planiraju u 2024. godini da uvedu nove tehnologije u procesu rada koje će dovesti do potreba za dodatnom obukom i osposobljavanjem zaposlenika, 21,5% anketiranih poslodavaca je odgovorilo pozitivno.

Tabela br. 34. Broj i procent radnika koji planira u 2024. godini uvesti nove tehnologije ili promjene u procesu rada koje će dovesti do potreba za dodatnom obukom i osposobljavanjem zaposlenika

Planirate li u 2024. godini da uvedete nove tehnologije ili promjene u procesu rada koje će dovesti do potreba za dodatnom obukom i osposobljavanjem zaposlenike?	Broj poslodavaca	Procent
Bez odgovora	227	73,9%
Da	14	4,6%
Ne	66	21,5%
Ukupno	307	100,00%

U odnosu na ukupan broj poslodavaca koji planiraju u 2024. godini uvesti nove tehnologije u procesu rada koje će dovesti do potreba za dodatnom obukom i osposobljavanjem zaposlenika

najveći broj poslodavaca nije dao odgovor na navedeno pitanje 73,9% a od poslodavaca koji planiraju uvesti nove tehnologije njih 21,5% je spreman provesti i obuku u okviru radnog mjesta poslodavca.

6.6.1. Mogućnosti organizovanja praktične nastave u 2024. godini

Od anketiranih preduzeća samo 18,6% imaju mogućnosti (mentor 18,6%, oprema 15,1%, prostor 15,6% i materijal 17,3 %) i spremnost da prime učenike i studente na praktičnu nastavu.

Tabela br. 35. Mogućnosti i uslovi primanja učenika i studenata na praktičnu nastavu

Imate li mogućnosti da primete učenike i studente na praktičnu nastavu?	Broj poslodavaca	Procent (n=307)	Bez odgovora	Procent *
Možemo osigurati mentora	57	18,6%	5	1,60%
Možemo osigurati opremu	47	15,1%	5	1,60%
Možemo osigurati materijal	48	15,6%	5	1,60%
Možemo osigurati prostor	53	17,3%	5	1,60%
Ne, nemamo takve mogućnosti	245	79,8%	5	1,60%

Od anketiranih preduzeća samo 18,6% imaju mogućnosti (mentor, oprema, prostor i materijali) i spremnost da prime nezaposlene osobe na usavršavanje radi zaposlenja.

Među najbrojnijim zanimanjima tu se pominju prodavači, mesari, programeri, kuhari, prehranbeni tehničari, hortikulturni tehničar, ekonomista, armirač, monter građevinskih elemenata, zavarivači, vodoinstalateri, klobari, pekari i sl.

Tabela br. 36. Mogućnosti i uslovi primanja nezaposlenih osoba na usavršavanje

Imate li mogućnosti da primete učenike i studente na praktičnu nastavu?	Broj poslodavaca	Procent (n=307)	Bez odgovora	Procent*
Možemo osigurati mentora za	41	13,4%	12	3,90%
Možemo osigurati opremu	34	11,1%	12	3,90%
Možemo osigurati materijal	35	11,4%	12	3,90%
Možemo osigurati prostor	37	12,1%	12	3,90%
Ne, nemamo takve mogućnosti	254	82,7%	12	3,90%

6.7. Višak zaposlenih u 2024. godini

Veoma mali procenat poslodavaca u 2024. godini očekuje višak zaposlenih (0,7%), dok većina (20,8%) to ne očekuje, mada je veliki procenat poslodavaca nije odgovorio na navedeno pitanje zbog nesigurnost kompletnog poslovanja u 2024. čak njih 78,5%.

Tabela br. 37. Broj i procent poslodavaca koji očekuju višak radnika u 2024. godini

Da li očekujete da ćete u 2024. godini imati višak zaposlenih?	Broj poslodavaca	Procent
Bez odgovora	241	78,5%
Da	2	0,7%
Ne	64	20,8%
Ukupno	307	100,0%

7. Ocjena saradnje poslodavaca sa službama za zapošljavanje

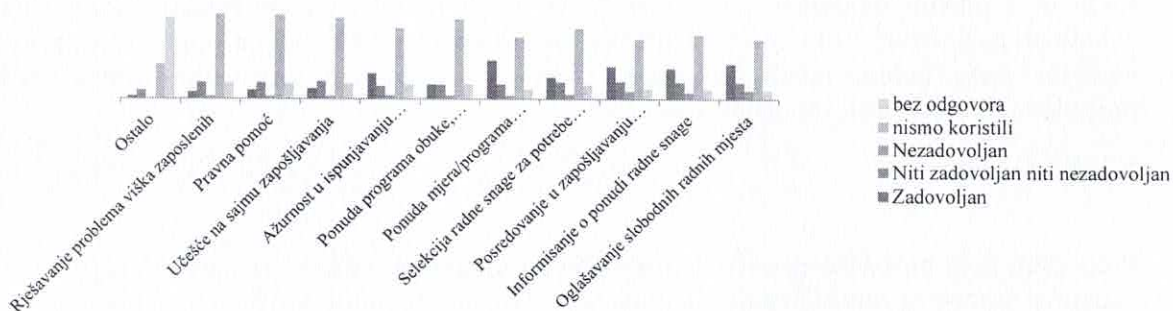
U ovom dijelu poslodavci su odgovarali na pitanja u okviru korištenja usluga službi za zapošljavanje. Ovdje treba napomenuti da se radi o slučajnom uzorku koji je reprezentativan za sve poslodavce, a ne samo za one koji su saradivali sa Federalnim zavodom i kantonalnim službama za zapošljavanje. Oglašavanje slobodnih radnih mjesta su usluge koje su poslodavci najviše ocijenili da su sa istim zadovoljni (44,3%), zatim slijedi ponuda programa sufinansiranja zapošljavanja (43,3 %).

Tabela br. 38. Saradnja sa Službom za zapošljavanje KS (n=307)

O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	O10	O11
136	117	113	67	133	59	89	55	49	46	15

- O1 – Oglašavanje slobodnih radnih mjesta
- O2 – Informisanje o uslugama
- O3 – Posredovanje u zapošljavanju
- O4 – Selekcija radne snage
- O5 – Ponuda mjera/programa sufinansiranja zapošljavanja
- O6 – Ponuda programa obuke
- O7 – Ažurnost u ispunjavanju ugovrenih obaveza
- O8 – Učešće na sajmu zapošljavanja
- O9 – Pravna pomoć
- O10 – Podrška u rješavanje problema viška zaposlenih
- O11 – Ostalo

Grafikon br. 8. Saradnja sa Službom za zapošljavanje KS (n=307)

Zaključna razmatranja i preporuke

8.1. Osnovni rezultati istraživanja

Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo u ovom periodu anketirala je 307 poslodavaca ili 27,3% od ukupnog broja uzoraka u FBiH.

Prema nalazima anketnog istraživanja može se navesti da oporavak privrede, njen potencijal potvrđuje pozitivna očekivanja poslodavaca iskazana u prethodnom anketiranju kao i dalji rast obima poslovanja i finansijskih rezultata u 2023-2024 godini. Rast u proizvodnji, prodaji i uslugama imalo je 60,6 % poslodavaca iz uzorka. Stagnaciju obima poslovanja bilježi 34,5 % (31,3% prema rezultatima istraživanja u 2022. godini), dok opadanje bilježi samo 4,9 % (9,2% prema rezultatima istraživanja u 2022. godini).

U kontekstu ocjene kvaliteta znanja i vještina trenutno zaposlenih radnika, poslodavci su najviše zadovoljni komunikacijom na maternjem jeziku (56%) i međuljudskim i socijalnim kompetencijama (44,3%), dok su najslabije ocijenili komunikaciju na stranom jeziku (25,7%), preduzetništvo i samoinicijativnost (27%).

Na osnovu navedenog može se zaključiti da su poslodavci najzadovoljniji sa razvijenošću tzv. nekognitivnih vještina poput socijalnih a da najviše prostora za unapređenje treba tražiti u oblasti kognitivnog korpusa vještina. U okviru zanimanja sa kojima su poslodavci naveli da imaju trenutno poteškoća prilikom zapošljavanja možemo istaći sljedeća zanimanja: prodavač-trgovac (28,3 %), pomoćni radnik u proizvodnji 16,9% kuhar (10,8%), građevinski tehničar (10,8%) i elektrotehničar (7,8%). Anketirani poslodavci su imali više ponuđenih odgovora na pitanje prepreke u zapošljavanju i pronalasku radnika. Na osnovu toga istaćemo da je najveća prepreka predstavljao nedostatak kadra sa potrebnim tehničkim vještinama ili vještinama specifičnim za posao (34%). Istraživanje je pokazalo da oko 48,2% poslodavaca planira zapošljavanja u 2024. godini dok 47,2% ispitanih poslodavaca ne planira nova zapošljavanja. U odnosu na ukupan broj poslodavca koji su naveli da trenutno imaju iskazane potrebe za zapošljavanjem novih radnika u 2024. godini gledano po zanimanjima najviše im nedostaju kvalifikovani/visoko-kvalifikovani radnici (38,5%), radnici sa srednjom stručnom spremom (35,5%) i radnici sa visokom stručnom spremom (18%).

Kada je u pitanju modalitet – način traženja novih radnika i posredovanje u zapošljavanju, anketirani poslodavci, uz mogućnost višestrukog izbora ponuđenih opcija, odgovorili su da radnike najčešće traže putem ličnih kontakata 77,8%, korištenjem društvenih mreža 38,4% i posredovanjem biroa za zapošljavanje 32,9%.

8.2. Preporuke

Preporuke koje proizlaze iz ovog istraživanja su uglavnom vezane za naredne aktivnosti Javne ustanove Službe za zapošljavanje Kantona Sarajevo, ali ohrabruju korištenje rezultata istraživanja i u druge svrhe. Fokus istraživanja razumjevanje kretanja na tržištu rada i unapređenje usluga Javna ustanove Službe, odnosno kako bi sagledavanjem stanja na tržištu dizajnirali usluge u skladu sa potrebama poslodavaca, ali i pomogli nezaposlenim licima integraciju na tržište rada. Preporuke su podijeljene u tri ključne grupe: posredovanje u zapošljavanju, razvoj politika i saradnja sa ključnim akterima.

Posredovanje u zapošljavanju

- Na osnovu iskazanih potreba poslodavaca neophodno je poslodavcima ponuditi usluge posredovanja kojima bi se zadovoljile potrebe za radnicima, kao izraz kratkoročne potražnje, drugim riječima neophodno je odmah kontaktirati poslodavce koji u toku

anketiranja su iskazali potrebu za zapošljavanjem radnika ili su imali probleme u pronalasku radne snage.

- U skladu sa posjetama poslodavaca neophodno promovirati usluge službe posebno ih upoznati sa sa aktivnim mjerama zapošljavanja koji su u realizaciji ili koji su u planu predviđeni za realizaciju.
- Potrebno je povezivanje posredovanja i individualnog savjetovanja, te integracija aktivnih mjera zapošljavanja sa procesom posredovanja i savjetovanja, na osnovu čega će Služba biti efikasnija i efektivnija u svom radu i time dobiti će veći značaj na tržištu rada.

Razvoj politika

- Unaprijediti komunikaciju sa poslodavcima u analiziranju aktuelnih problema u vezi razvoja radne snage i ublažavanja posljedica neusklađenosti ponude i potražnje na tržištu rada.
- Analizirati koja znanja, vještine ili iskustvo nedostaju nezaposlenim licima u zanimanjima u kojima su poslodavci imali najviše poteškoća u zadovoljavanju potreba za radnom snagom, kako bi se organizovale obuke i dokvalifikacije, kao i da li je potrebno poboljšati uslove rada kod poslodavaca.

Saradnja sa ključnim partnerima

- Izraditi plan saradnje sa poslodavcima, čiji jedan segment treba biti plan za povećanje učešća Službe na tržištu rada te značajnijeg učešća u poslovima posredovanja na tržištu rada.
- Promovirati informacije prikupljene kroz istraživanje tržišta rada, i ohrabrivati njihovu primjenu i objavu te ih dostaviti relevantnim institucijama i drugim zainteresiranim organizacijama.
- Unaprijediti komunikaciju s poslodavcima, udruženjem poslodavaca i privrednom komorom u analiziranju aktuelnih problema u vezi sa kompetencijama radne snage, s ciljem naše podrške za unapređenje saradnje i ublažavanje posljedica neusklađenosti ponude i potražnje na tržištu rada.
- Na bazi iskazane spremnosti poslodavaca za organiziranjem praktične nastave za učenike i studente, inicirati aktivnosti i jačanje dijaloga između službi za zapošljavanje, poslodavaca i obrazovnih ustanova, na kojima bi se dogovarala rješenja na lokalnom i kantonalnom nivou u vezi sa organiziranjem praktične nastave u poslovnim subjektima i drugim pitanjima vezanim za obrazovanje i tržište rada u cilju prilagođavanja upisne politike i nastavnih planova i programa obrazovnih institucija.

